

במה בהמה פרק חמישי שבת

נג.

עין משפט
נר מצוה

כא א ב מ" פ"כ מהל'
שפת ה' סמל לאון
סה טושע"ט א"ח פ"י שם
סעף ע"י:
כב ג מ"י שם ה' ג'
טושע"ט שם ט"ו מ:
בג ד מ"י שם טושע"ט שם
סעף ט'
כד ה מ"י שם טושע"ט שם
סעף י'
כה ו מ"י שם טושע"ט שם
סעף י"א:
כו ז שם סעף י"ב:

לעני רש"י

פ"יט"ר.ל. סמלון
(החמת-החד).
פ"יט"ר.א. רחמת-גב.
א"שק"ל.א.א. וזג
(פ"פ"ן ד').
ט"ד"ר.ל. [ב"ש"ר.ל.] עבל
(לשון הפתרון).

מוסף רש"י

י"ר. יפה אמרת (קמ"ן)
א. שפ"י קאמ"ט (פ"ס"ח)
ג. חז"ל ע"ה. אר"ן. ל"ן
נג. מ"ו ג"ו א"י מ"ש
ל"ב ק"י ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה
ק"י ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה
י"י ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה
מ"ח ע"ה. א"ו ע"ל שם
ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה
ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה
ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה
ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה ל"ה
(קמ"ן ט"ו).

רב נסים גאון

ראיתי פירושה הרבה מן
החכמים, מחזק נקובה
שנמנה מלאכה אם ניטל
עוקבה, טהורה, עוקבה
התנובה פלה שרוא פי
המחזק, או חרייה הוא מקום
הקנה, כבר אין לה תקנה
ריצה מותרת כלי ונתיאשו
הבעלים ממנה. ולפיכך
שינוי בה טהורה כי מעת
שניטל עוקבה או חרייה
אדם ודוקה לבין הגוראות
ונתיאש ממנה מלעשותה
כלי וטהורה היא, ואם היתה
מותרת כלי נקובה ויש לה
עוקב וכבר שיפה אותה
ומיקדה ואע"פ שערין לא
נקבה מפני שהיא ראויה
ליטול בה את הקוקו הרי היא
שארור כלי נקובה ויש לה
עוקב, לפי שהנקובה
ראויה לתפירה והיא ראויה
להוציא בה את הקוקו, וזו
זו שיון בהרות טומאה כמו
שאמרו לענין נתיאש
דא רדא אתה איה, וכדכמה
זכ"ר אמרו בתוספתא [ב"ב]
זכ"ר פ"א [א"א] ואם מתחילה
עשאו לך אפילו מחזק
מין טמא, ובגמרא אמר
[פ"ט ב"ב פ"ב ג' א' ז' ו' ה']
גמרא כל שניטלו אוניה,
ואמרו בתוספתא [ב"ב]
זכ"ר פ"ג [ג"ג] ואם מתחילה
עשאה בלא אוניה נידונית
כחיות, ואשר אמרו בין
נקובה ובין שאינה נקובה
מותר לטטלה בשבת, ולא
אמרו נקובה אלא לענין
טומאה בלבד הוא הדרגם
אבי איליא דרבה בגלמיה,
והוא ברזל חתוך שראייה
להעשות מחזק, והואיל ויש
לומר שאם ירצה בעלה
לעשותה ליל יכל הוא
לעשות כמו שאמרו וימנין
דמיילך עלה ומשוי לה
כלי מותר לטטלה בשבת
ונחשוב אותה לענין טלטול
כמו הכלים והיא כמו מחזק
נקובה לענין שבת, אבל
לענין טומאה לא הרי היא
בחזקת טהורה עד שיימרו
מלאכה ותהיה כלי, כמו
שאמרו בתוספתא בסוף
בבא קמא בדלים גולמי כלי
מחכות הרי הן כלל הכלים
אלא שהן טהורין.

והוא שקשורה לו מע"ש. רש"י פי' לקמן ט' דקשורה מע"ש הוי
מלבוש החמור אבל באינה קשורה מע"ש הוי משאו"ה ועוד יש
לפרש דבאינה קשורה מע"ש מייחזק כמתכוין להולאת המרדעת וה"ר
פור"ט פירש דמייחזק כאלו מתכוין להולאת המרדעת חרוק"ב:
א"ר"מא שאינה קשורה לו כ"כ

פשיטא. ולא דעני
למפך דמירש"א שמעיין לה דקמיה
בזמן שהיא קשורה הא אינה קשורה
לא דדרך משניות כן צ"במסכת ע"י
(דף ל"ה:). אלו דברים אסורין באכילה
כבשים שדרן לת"ל לתוכן יין כו'
ובספ"א (ס"ס דף ע"ט:) קמיה ואלו
מומרים באכילה כו' וכבשים שאין
דרן לת"ל כו' וצפרק אלו טרפות
(מולין דף ע"ג:) קמיה אלו כשרות
אע"ג דאיכא מייניהו דשמעי' מירש"א
וה"מ ופשוט' מירש"א דקשורה
מערב שבת איירי מדליטריך למימיה
בזמן שהיא קשורה דלנלוו הכי הוה
יע"י דאיירי דקשורה דלי' באינה
קשורה פשיטא דאסור דילמא נפלה
והאי לאמרי דקאמרי הכא אילימא
כו' אלא דלי' בזמן שקשורה מע"ש
קאמרי וי"ל דמירש"א לא תפשוט
לדרכיה ה"ל דלהכי תנא בזמן שהיא
קשורה לאשמעי' דאפי' קשורה בשבת
דלי' לא תנא ליה ה"ל דוקא בקשורה
לו מע"ש אבל בקשורה בשבת לא
קמיה דלי' דייק מסיפ"א:

מהו יתן המרדעת ע"ג חמור
בשבת. ואר"י לאסור משום
דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל
דבהמה חשיבא כדבר הניטל כיון
דיכול למוסכה ולהוליכה בכל מקום
ורב אסי' דר' נתן דעני' אס' אסור
לפרש משום דמייחזק כרובה להולין
הזהמה למקום חרוק"ב דל"כ הי' דייק
דמאן דשרי טרסקל כ"ש מרדעת.
ואין דעני' נמי דעני' למיכר כחצר
אטו רה"ר כדאמרי גבי אשה צ"ב
אשה (לקמן דף ע"ד:) דגבי צהמה לא
גזרו דתנינא כסומן גבי זוג ומטיילת
עמו כחצר אלא כרעה לר"י דטעמא
משום טרמא דשבת ואע"ג דשריא
קרוץ צ"ב דצ"ב דצ"ב (דף כ"ג.) התם
יש לה ע"ג וימיר א"י' שרי אלא

אובך שע"ג החמור. ור"מ וימיר האובך
וינער ויפול כדאמרי צ"ב (ט' ב' כ"ב)
גבי הימה צהמתו טעונה טבל כו' וי"ל
דהתם מיימי ששקן שמוכל הבהמה
להתקלקל אבל מחמת האובך לא תוכל
הבהמה להתקלקל לכן לא נהירי:
תולין טרסקל. ור"מ ותאמר משום
דמשמעת צע"מ כי הי' דאסור
להניח נר על גבי דקל צב"ט משום דמשמעת
במחזור וי"ל דהתם מנענע הענפים אבל
הכא אינו מנענע הבהמה צ"ב ור'ב
הכא צב"ט נתן דעני' למיכר (ט' אפסקי משום
דילמא אמי להשתמש צע"מ (ט"ו):

אר"ן. שם מלך כדכתיב אר"ן
מלך אלסר (בראשית יד)
ונקטי' טפי משאר מלכים לפי שמוצא
זו לשון כרי: **דשמעי' דקא**
מפיים בה כו'. אע"ג דקיי"ל (ט' כ"ב)
באיסורי היינו לגבי שמואל לחודיה
אבל הכא ר' יוחנן דקיי"ל כוותיה
לגבי רב קאי כשמואל וצרייתא דאובך
נמי קיימא כשמואל למאי דמשני כון

לחממה כון לנננה ומהני' דאין סקין ומפרכסין לבהמה דמיימי
לקמן נמי פליגא אדכ"ד דפירש צקונטרס: **מאי** א"ו בגדוריים
ומשום תענוג. ור"מ ומאי קושיא דילמא הכא מיימי צטרסקל
שנתלה מע"ש אבל לתלות בשבת אפי' חלצה אסור ומיכר דייק"ט
מדנקט רה"ר גבי טרסקל טפי משאר דכלהו נמי צרה"ר איירי
אלא נקט רה"ר^{טו} דבחצר מותר בכל ענין:

גב' מנסיסין נמי דיקא. לקמן צהאי פירקא: **אף צאוקף.** דליהו נמי
מהני לחממה: **ובלדו שלא יקשור לו מפריין.** פייטר"ל דמייחזק כמי
שורא להטעינו משוי: **רצועה חסה ונכו.** פושל"א שנותנים שם שלא
תדר האובך והמשוי על זאורה כשהיא יורדת לעמק והמסך של

תדר על זנבה כשהיא עולה על
ההרים: מהו ליה מרדעת. ולא
ללאת לרה"ר אלא בחצר ומפני האינה:
ה"ג אמר ליה מוסר א"ל וכו' מה בין
זה לאובך אישטיק איטיביה כו'.
כצבור הא דלישטיק משום דלא
אשגח ציה דסבד אובך נמי שרי
ואומיביה מצרייתא דאסור ליטלה
והשתא ליטול אמרת לא להניח
מיבעיא דמיו כאלו ריך להטעינה
משוי: כריבה. רב: טרסקל. סל
מלא שעורים מולין לה צלוארה ופיה
נתון לתוכו ואוכלת ותענוג צעלמא
הוא שלא תטרה לשוח זאורה לארץ:
זערי. של צינה: מרדעת מוסר.
דזערה היא הלך אורחה צהכי ולא
משוי הוא: **לשמע"א דרב. דשרי**
צטרסקל: אבא. א חצרי כמו אבך
אלא למלכא (בראשית כ"ג:) שמואל
קרי אריון על שם שהיה צקי צדינין
ושופט כמלך השופט על הארץ. לשון
ריכא ט' מלך (צ"ב דף ע"ד:) והא רב
נמי אמרה. דכיון דשרי צטרסקל
כ"ש מרדעת: **מאי שגא מאובך.**
שאסור ליטול וכ"ש להניחו: **דנפיל**
ממילא. דקדמיה מוליכו ומציאו לארז
והוא נופל ממאליו: **כאן לחממה.**
מרדעת ריך לחממה ומותר משום
זערי דצינה אבל נטילת אובך אינו
אלא שילטון שנתחממה ע"י משאו
ששאה מבעוד יום ואי לא שקיל
ליה לא איכפת לן שהרי הוא יצטון
מאליו דלמרי אינשי וכו': **זונג**
שועל. שמוין לו בין עיניו שלא ישלוט
בו עין: **והורוים.** לנור: **כיים שלו.**
שמוין לו צהמתו לקבל זוז ולצדוק
מנין ראימיו שאינו תכשיט לו:
כיים צדדיהן. לקבל חלב הנוטף.
אי נמי שלא ישרטו דדיין על הקוים
שהיו דדיהן גסין: **כחוסם שצפיה.**
שחוסמין אותה שלא תרעה שדות
אחרים וכשמנגיעין למקום מרדעת
נוטלין אותה הימנה: **כסנדל שצרגליה.**
שעושין לה סנדל של מחמת שלא
יזיקוה האצנים: **קמיע.** כתב לרפואת
חולי: **מומחה.** שריפא ככר ג'

פעימים: וזה חומר צהמה מצאדם.
קס"ד השתא דאקמיע קאי דלמריין
לקמן צפרק צמה אשה יולאה (ד'
סא.) **שהאדם יולא** צמיעה מומחה.
וכל הני דקמרי לא תלא הנך דלאו
שמירת גופה הוא אלא משאו וסנדל
משום דילמא מישתליף ואתי לאתוי:
אגד שעל גבי המכה. ליכא למימר
אתי לאתוי: **קשישין שעל השבד.**
צהמה שנצבר בה ע"ס עושין לה דפין
מכאן ומכאן וקושרים אותן שם והן
מעמידין הע"ס שלא יגוד אנה ואנה
עד שמתחבר: **ובשלא הימדולדל**
נה. שילתה מנקמה: **ופוקלין** לה
וג. אבל כשאנו פקוק אפי' בחצר
לא תנא מפני שהעינבל שצחוכה
מקשקש ומוליד קול לך פוקק צלמר
או צמוכין שלא יקשקש העינבל שצחוכה: **עיינבל**
צטר"ל: ומטיילת. צאותו וזו בחצר אבל לא תנא צו לרה"ר כדמפרש
לקמן צפרקין (דף ע"ד:) דמייחזק כמאן דלזיל לחיננא: **מאי לאו.**
כשייחזק גדולים קאמרי דלוארין ארין ואין לה"ס זערי לשוח ולאכול
מע"ג הקרקע ותולה להן טרסקל לתענוג וקשיא לשמואל: **קעינים.**
ארכוזותיהן גבוהין וזאורן קטן ויש להם זערי לשוח ע"ג הקרקע ולאכול:

מע"ש וקיי"ל כוותיה,
ומתיאש מייטע א"ה.
תנית מרדעת ע"ג חמור
[בשבת] דברי הכל חומר
לדחות עצה בהמה. לחלות
קיצטל בפייה משום תענוג
הוא, ור' יוחנן דשמואל
אסרי וכן הלכה. והני
מילי בבהמות גדולות
דמשום תענוג, אבל קטנים
דמשום צערא הוא, כה"ר
אסורין לצאת הסיחין
כקרבטלין שבפיהם אבל
בחצר שרי. מפורשי, פי
חגורו. תניא יוצא אדם
באגד שעל גבי (בהמה)
(המכה) ובקשישין.

א) לקמן ד"ד: ט) [מספ'
פ"ה] א) [גיר' הערוך]
קצטל וכו' אלא צ"ב [ג'
ז) ובגמרא: ט) ופ"י,
ט) [וחז"ל ע"ה] א) [ומספ'
פ"ה] א) [ל"ה ל"ה של זאורה]
שמוין לטוס משום טי ערוך,
ח) [לעיל א"ה:] ט) [גיר'
הערוך בערך ק"ש ובקשישין]
ז) ע"י ברש"י
ח) [למן סד:] ט) ע"י ברש"י
מולין מ"ה: ט) [וחז"ל ע"ה:
פ"י] על שם אריון מלך
אלסר כמיש' חוס' כון
ובגמרא ל"ה: פ"י מ"ו גור
ארי יהיה ולהכי קרי לשמואל
אריון דקיי"ל הלכא כשמואל
דרינא ובקשישין ל"ה. לא פ"י
כלום] ומ"כ טעם אמר דלרין
מלך הינו דלהכי טומיה
דרינא כמו דרינא דמלכות
אלסר טעריקין אלא כן לומר
חוק מלענין אסור' לחן ה"ל
סומ' אלא כ"כ. ט) [וג' ד"ה
דלמקן, ט) [וחז"ל ע"ה]
וע"ש במוס' ד"ה יקב ומוס'
נ"ד. ד"ה אלו כשרות כולה
דרינא וק"ש. ט) [לעיל ג"ה].
ט) [ל"ה תנא ד' קנ"ד:
ט) [ל"ה צ"י. ט"ה. ט"ה. ט"ה].
ט) [ל"ה אפ"ה, ק) [בבביות
מע"ה].

מוסף תוספות

א. דלא גלי מאתמול שיהא
צריכה לך שיהא לה
למלבוש. רש"י לקמן ט':
ב. או לחיננא. הנהא שרי.
ג. כדאמרי. מוס' ה"ה"ש.
ד. ואין אסורין אסור
הנאה. מוס' ה"ה"ש.
ה. כדאמרי. מוס' ה"ה"ש.
ו. והך סיפא מרישא
שעינין ליה. מוס' ה"ה"ש.
ז. נמי. מוס' ה"ה"ש.
ח. גופא. טע"ס. ט. ליתני
חמור יוצא במרדעת וכו'
א. מוס' ה"ה"ש. י. כדאמרי
ונשמעין בשרי. מוס'
ה"ה"ש. י"א. כדאמרי
לעיל גבי לא תנא בר
לרשות הדין (ע"י מוס'
והא שקשורה). מוס' ה"ה"ש.
י"ב. אלא רעמי לא שרי
האי טעמא אלא
כשמוכח לרשות הדין.
מוס' ה"ה"ש. י"ג. דכל
שאסרו חכמים לצאת בו
לרשות הדין אסור
לצאת בו לחצר. מוס'
ה"ה"ש. י"ד. ולא איפיק
איליא דרב. ספקי ה"ה"ש.
ט"ז. משה ותיאש
וכו' דקמיה ואלא כבטריס
לרשות הדין. מוס'
ה"ה"ש. ט"ח. למידק. מוס'
ה"ה"ש.

רבינו חננאל

מע"ש וקיי"ל כוותיה,
ומתיאש מייטע א"ה.
תנית מרדעת ע"ג חמור
[בשבת] דברי הכל חומר
לדחות עצה בהמה. לחלות
קיצטל בפייה משום תענוג
הוא, ור' יוחנן דשמואל
אסרי וכן הלכה. והני
מילי בבהמות גדולות
דמשום תענוג, אבל קטנים
דמשום צערא הוא, כה"ר
אסורין לצאת הסיחין
כקרבטלין שבפיהם אבל
בחצר שרי. מפורשי, פי
חגורו. תניא יוצא אדם
באגד שעל גבי (בהמה)
(המכה) ובקשישין.